

ข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอาภิธรรมมิกะโท

สอบวันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

วิชา : ปกิณณกสังคหะ สมุจจยสังคหะ ๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน เวลา ๔ ชม.

๑. ปริจเฉท ๓ เรียกว่า ปกิณณกสังคหะนั้น เพราะเหตุใด? และให้แสดงมาตिकाทั้ง ๖ พร้อมด้วยความหมาย
๒. ก. ให้แสดงการจำแนกสเหตุกจิตโดยเหตุ ?
ข. อโลภะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณวิปปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกไหน ? อโลภะ อโทสะที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิตนั้นเป็นเจตสิกพวกไหน ? และติเหตุกเจตสิก ๓๕ ดวงนั้น ได้แก่อะไรบ้าง เหตุ ๓ นั้น คืออะไร? ให้แสดงตามคหิตัคคหนนัย
๓. ก. กิจมี ๑๔ กิจ แต่ฐานของกิจเหล่านั้นมีเพียง ๑๐ ฐาน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเหตุใด ?
ข. ให้แสดงฐานโดยพิสดารว่ามีจำนวนเท่าใด ? คืออะไรบ้าง ? พร้อมทั้งยกหลักฐานบาลีขึ้นแสดงด้วย
๔. ให้แสดงจิตที่เกิดใน ทวาร และพ้นจากทวารโดยแน่นอนและไม่แน่นอน ดังต่อไปนี้
ก. จิตที่เกิดในทวารเดียว ข. จิตที่เกิดในทวาร ๕
ค. จิตที่เกิดในทวาร ๖ ง. จิตที่เกิดพ้นจากทวาร ๖
๕. ก. ให้แปลคาถาดังต่อไปนี้
 ปญจวิส ปรัตตมุหิ ๑ จิตตานิ มหคฺคเต
 เอกวิสติ โวหาเร ๒ ญฐ นิพพานโคจร
ข. อารมณ ๖ เมื่อจำแนกโดยประเภทใหญ่แล้วมีกี่ประเภทคืออะไรบ้าง? ให้แสดงองค์ธรรมมาด้วย
๖. ก. คำว่าวัตถุในวัตถุสังคหะนี้หมายความว่าอย่างไร? วัตถุมีกี่อย่าง จงแสดงมาพร้อมมองค์ธรรม
ข. จงแสดงจิตดังต่อไปนี้
๑. จิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวัตถุรูปแน่นอน
๒. จิตที่อาศัยวัตถุรูปเกิดไม่แน่นอน
๓. จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยวัตถุรูปแน่นอน
๗. ก. สมุจจยสังคหะ หมายความว่าอย่างไร ? ให้ยกฉนวนัตถะขึ้นแสดงด้วย ?
ข. พระอนุรุทธาจารย์ แสดงการจำแนกวัตถุธรรม ๗๒ นั้น ออกเป็นกี่หมวด ? คืออะไรบ้าง ? ให้บอกความหมายของหมวดนั้น ๆ มาด้วย ?
๘. ก. กิเลสมีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงมาเฉพาะชื่อ
ข. ให้แสดงการนับกิเลสโดยพิสดาร ๑๕๐๐ มาดู ?
๙. ก. จงจำแนกพละธรรม ๙ โดยโสภณและอโสภณมาดู ฯ
ข. ให้แสดงอธิปตี ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์ธรรม ?
๑๐. จงตอบคำถามดังต่อไปนี้
ก. สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ เป็นชั้นธอะไรได้บ้าง ?
ข. ททยวัตถุเป็นอายตนะอะไร ?
ค. เหตุกิริยาจิต ๓ เป็นธาตุอะไรได้บ้าง ?
ง. รูป ๒๘ นิพพาน เป็น สัจจะอะไรได้บ้าง ?
จ. องค์ธรรมของ อัมมารมณ ๓ หมายความว่า อัมมธาตุ เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร ?

ข้อสอบสัมภาษณ์พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอภิธรรมิกะโท

สอบวันอาทิตย์ที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

วิชา : ปกิณณกสังคหะ สมุจจยสังคหะ ๕ ข้อ ๒๕ คะแนน เวลา ๑๕ นาที

๑. จงแสดงคาถาสังคหะ ทั้งบาลี และคำแปล

ตอบ คาถาสังคหะ

๑. สมบุตฺตตา ยถาโยคํ	เตปญฺญาส สภาวโต
จิตฺตเจตสิกกา ธมฺมา	เตสํทาทิ ยถารหํ
๒. เวทนาเหตุโต กิจฺจ-	ทวาราลมฺพณวตฺตโต
จิตฺตูปาทวเสเนว	สงฺคโห นาม นียเต

สภาวธรรม ๕๓ คือ จิต และเจตสิก ชื่อว่า นามเตปญญาสว่าโดยลักษณะของตน ๆ ประกอบด้วย
เอกฎุปาทตา เป็นต้น ตามที่ประกอบได้ ดังแสดงแล้วโดยพิสดาร (ในปริจเฉทที่ ๒)

บัดนี้ ข้าพเจ้าจะแสดงปกิณณกสังคหะของจิต และเจตสิก ว่าด้วยอำนาจแห่งการเกิดขึ้นของจิตโดยประเภท
แห่งเวทนา เหตุ กิจจ ทวาร อารมณ และวัตถุตามสมควร

๒. ก. เอกเหตุกเจตสิก คือเจตสิกประเภทไหน มีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง (ตามนัยอคหิตัคคหนนัย)
ข. ให้แปลคาถาดังต่อไปนี้

จวตถุํ นิสฺสิตา กาเม	สตฺต รฺูปे จตฺพุทฺธา
ดิวตถุํ นิสฺสิตารูเป	ธาวะวากานิสฺสิตา มตา.

ตอบ ก. เอกเหตุกเจตสิก คือ เจตสิกที่มีเหตุ ๑ มีจำนวน ๓ ดวง คือ

๑. โลกเจตสิก มีเหตุ ๑ คือ โมหเหตุ
๒. โทสเจตสิก มีเหตุ ๑ คือ โมหเหตุ
๓. วิจิกิจจาเจตสิก มีเหตุ ๑ คือ โมหเหตุ.

ข. แปลคาถาดังต่อไปนี้ นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบ วิญญานธาตุ ๗ ที่อาศัยวัตถุรูป ๖ เกิดในกามภูมิ ๑๑
พึงทราบวิญญานธาตุ ๔ คือ จักขุวิญญานธาตุ โสทวิญญานธาตุ มโนธาตุ มโนวิญญานธาตุ ที่อาศัย
วัตถุรูป ๓ คือ จักขุวัตถุ โสทวัตถุ หทยวัตถุ เกิดในรูปภูมิ ๑๕ (เว้นอัสสนุญสัสตภูมิ) พึงทราบมโนวิญญาน
ธาตุ ๑ ที่ไม่ได้ อาศัยวัตถุรูป เกิดในรูปภูมิ ๔

๓. ความยึดมั่นในอารมณ์ เรียกว่าอะไร มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงมาพร้อมทั้งความหมายและ
องค์ธรรม

ตอบ ความยึดมั่นในอารมณ์ เรียกว่า อุปาทานมี ๔ คือ

๑. กามอุปาทาน ธรรมชาติที่เป็นเครื่องยึดมั่นในกามคุณอารมณ์ องค์ธรรมได้แก่ โลกเจตสิก ที่ในโลภมูล
จิต ๘
๒. ทิฏฐุปาทาน ธรรมชาติที่เป็นเครื่องยึดมั่นในความเห็นผิด ที่นอกจากสัสสปทปราคทิฏฐิ และอัตต
วาททิฏฐิ องค์ธรรมได้แก่ ทิฏฐิเจตสิก ที่ในทิฏฐิคตสัมปยุตตจิต ๔
๓. สัสสปทูปาทาน ธรรมชาติที่เป็นเครื่องยึดมั่นในการปฏิบัติผิด องค์ธรรมได้แก่ ทิฏฐิเจตสิก ที่ในทิฏฐิคต
สัมปยุตตจิต ๔

๔. อุตตวาทุปาทาน ธรรมชาติที่เป็นเครื่องยึดมั่นในรูปนามขันธ ๕ ว่าเป็นตัวเป็นตน องค์ธรรมได้แก่ ทวิภูจิตตสิก ที่ในทวิภูจิตตสัมปยุตตจิต ๔

๔. เหตุใดพระนิพพานและบัญญัติจึงได้ชื่อว่า กาลวิมุตตอารมณ์

ตอบ นิพพานและบัญญัติจัดเป็นกาลวิมุตตอารมณ์นั้น เพราะธรรมทั้ง ๒ พวกนี้เป็นอสังขตธรรม ไม่ได้ถูกปรุงแต่งด้วยปัจจัย ๔ ฉะนั้น การเกิดขึ้นของธรรมทั้งสองพวกนี้จึงไม่มี เมื่อไม่มีการเกิดขึ้นแล้วก็กล่าวไม่ได้ว่า นิพพานหรือบัญญัติเหล่านี้เป็น ปัจจุบัน อดีต อนาคต เพราะเหตุนี้ ท่านจึงเรียกว่า กาลวิมุตตอารมณ์

๕. ก. ในสัพพสังคหะมีธรรมอยู่ที่หมวด คืออะไรบ้าง เมื่อว่าโดยประเภทแล้วมีเท่าไร ?

ข. ธรรมที่เป็นความจริงของพระอริยเจ้า มีชื่อเรียกว่าอะไร ? มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงมาพร้อมทั้งความหมาย และองค์ธรรม

ตอบ ก. ในสัพพสังคหะ มีธรรมอยู่ ๕ หมวด คือ

๑. ขันธ ๒. อุปาทานักขันธ ๓. อายตนะ ๔. ธาตุ ๕. สัจจะ

เมื่อว่าโดยประเภทแล้ว มี ๓๙ (ไม่ต้องนับอุปาทานักขันธโดยเฉพาะ)

ข. ธรรมที่เป็นความจริงของพระอริยเจ้ามีชื่อเรียกว่า อริยสัจจะ มี ๔ อย่างคือ

๑. ทุกขสัจจะ ธรรมที่เป็นทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย องค์ธรรมได้แก่ โลกียจิต ๘๑ เจตสิก ๕๑ (เว้นโลภะ) รูป ๒๘

๒. สมุทยสัจจะ ธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย องค์ธรรมได้แก่ โลกเจตสิก

๓. นิโรธสัจจะ ธรรมที่เป็นเครื่องดับทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย องค์ธรรมได้แก่ นิพพาน

๔. มรรคสัจจะ ธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงความดับทุกข์ เป็นความจริงของพระอริยเจ้าทั้งหลาย องค์ธรรมได้แก่ มัคคังคะเจตสิก ๘ ดวง มีปัญญาเจตสิกเป็นต้น ที่ในมรรคจิต ๔

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗

อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น จุฬอาภิธรรมิกะโท

สอบวันเสาร์ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

วิชา : ปกิณณกสังคหะ สมุจจยสังคหะ

๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ปริจเฉท ๓ เรียกว่า ปกิณณกสังคหะนั้น เพราะเหตุใด? และให้แสดงมาติกาทั้ง ๖ พร้อมด้วยความหมาย
ตอบ ปริจเฉท ๓ เรียกว่า ปกิณณกสังคหะ นั้นเพราะเหตุว่า

การแสดงสงเคราะห์จิต เจตสิก โดยเรียงรายทั่วไป คือแสดงสงเคราะห์โดยประเภทแห่ง เวทนาบ้าง
เหตุบ้าง กิจบ้าง ทวารบ้าง อารมณบ้าง วัตถุบ้าง เพราะเหตุนี้ ปริจเฉท ๓ จึงเรียกว่า ปกิณณกสังคหะ
แสดงมาติกาทั้ง ๖ พร้อมด้วยความหมาย

๑. เวทนาสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์ จิต เจตสิก โดยประเภทแห่งเวทนา ๓ หรือ ๕
๒. เหตุสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิต เจตสิก โดยประเภทแห่งเหตุ ๖
๓. กิจสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิต เจตสิก โดยประเภทแห่งกิจ ๑๔ และฐาน ๑๐
๔. ทวารสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิต เจตสิก โดยประเภทแห่งทวาร ๖
๕. อารมณสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิต เจตสิก โดยประเภทแห่งอารมณ ๖
๖. วัตถุสังคหะ หมายความว่า การสงเคราะห์จิต เจตสิก โดยประเภทแห่งวัตถุ ๖

๒. ก. ให้แสดงการจำแนกสเหตุกจิตโดยเหตุ ?

ข. อโลภะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณวิปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกไหน ? อโลภะ อโทสะ
ที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิตนั้นเป็นเจตสิกพวกไหน ? และติเหตุกเจตสิก ๓๕ ดวงนั้น ได้แก่อะไรบ้าง
เหตุ ๓ นั้น คืออะไร? ให้แสดงตามคหิตัคคหนนัย

ตอบ ก. การจำแนกสเหตุกจิตโดยเหตุ ในสเหตุจิต ๗๑ หรือ ๑๐๓ นั้น

๑. เอกเหตุกจิต จิตที่มีเหตุ ๑ มี ๒ ดวงคือ โมหมูลจิต ๒ มีเหตุ ๑ คือ โมหเหตุ

๒. ทวิเหตุกจิต จิตที่มีเหตุ ๒ มี ๒๒ ดวงคือ โภสมูลจิต ๘ มีเหตุ ๒ คือ โภสมเหตุ โมหเหตุ

โทสมูลจิต ๒ มีเหตุ ๒ คือ โทสมเหตุ โมหเหตุ

ญาณวิปยุตตจิต ๑๒ มีเหตุ ๒ คือ อโลภเหตุ อโทสเหตุ

๓. ตติเหตุกจิต จิตที่มีเหตุ ๓ มี ๔๗ หรือ ๗๙ ดวงคือ

กามาวจรญาณสัมปยุตตจิต ๑๒ มหัคคตจิต ๒๗ โลกุตตรจิต ๘ หรือ ๔๐ มีเหตุ ๓ คือ อโลภเหตุ อโทส
เหตุ อโมหเหตุ

ข. อโลภะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณวิปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกเอกเหตุกเจตสิก

อโลภะ อโทสะ ที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิตนั้น เป็นเจตสิกพวกทวิเหตุกเจตสิก

และติเหตุกเจตสิก ๓๕ ดวงนั้น ได้แก่ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นอโลภะ อโทสะ
ปัญญา) ที่ประกอบกับญาณสัมปยุตตจิต เหตุ ๓ นั้น คือ อโลภเหตุ อโทสเหตุ อโมหเหตุ

๓. ก. กิจมี ๑๔ กิจ แต่ฐานของกิจเหล่านั้นมีเพียง ๑๐ ฐาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุใด ?

ข. ให้แสดงฐานโดยพิสดารว่ามีจำนวนเท่าใด ? คืออะไรบ้าง ? พร้อมทั้งยกหลักฐานบาลีขึ้น
แสดงด้วย

๒. ฐานโดยพิสดาร มีจำนวน ๒๕ คือ ปฏิสนธิฐานมี ๑ ภวังคฐานมี ๖ อารักขฐานมี ๒ ปัญจวิญญาณฐานมี ๑ สัมปฏิจจนฐานมี ๑ สันตிரณฐานมี ๑ โภกฐัพพฐานมี ๒ ชวนฐานมี ๖ ตพารัมมณฐานมี ๒ จุตติฐานมี ๓ รวมเป็นฐาน ๒๕ ดังมีหลักฐานบาลีแสดงว่า

ທຸວ ໂວ ໂຫ ຈ ຕທາທຸວຕີ ຈຸຕິຕີ ປບຸຈຸວິສຕີ

ง. จิตที่เกิดขึ้นจากทวาร ๖

๕. ก. ให้แปลคาถาดังต่อไปนี้

อภุจ นิพพานโคจร

๔. บัณฑิตอารมณ์ องค์ธรรมได้แก่ สัททบัญญัติ อตถบัญญัติ

๖. ก. คำว่าวัตถุในวัตถุสังคหะนี้หมายความว่าอย่างไร ? วัตถุมีกี่อย่าง จงแสดงมาพร้อมองค์ธรรม
ข. จงแสดงจิตดังต่อไปนี้
๑. จิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวัตถุรูปแน่นอน
๒. จิตที่อาศัยวัตถุรูปเกิดไม่แน่นอน
๓. จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยวัตถุรูปแน่นอน

ตอบ ก. คำว่าวัตถุ ในวัตถุสังคหะนี้ หมายความว่า ธรรมเป็นที่อาศัยของจิตและเจตสิก ชื่อว่าวัตถุ วัตถุมี ๖ อย่างคือ

๑. จักขุวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ จักขุปสาท
๒. โสตรวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ โสตรปสาท
๓. ฆานวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ ฆานปสาท
๔. ชิวหาวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ ชิวหาปสาท
๕. กายวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ กายปสาท
๖. หทัยวัตถุ องค์ธรรมได้แก่ หทัยรูป

ข. ๑. จิตที่เกิดขึ้นโดยอาศัยวัตถุรูปแน่นอน มี ๔๓ ดวง คือ ทวิปัญจวิญญานจิต ๑๐ มโนธาตุ ๓ โทสมูลจิต ๒ ตทารัมมณจิต ๑๑ สหิตุปปาทจิต ๑ ฐุปาวจรจิต ๑๕ โสดาปัตติมรรคจิต ๑

๒. จิตที่อาศัยวัตถุรูปเกิดไม่แน่นอน มี ๔๒ ดวงคือโลกมูลจิต ๘ โมหมูลจิต ๒ มโนทวาราวชชนจิต ๑ มหา กุศลจิต ๘ มหากริยาจิต ๘ ฐุปาวจรกุศลจิต ๔ ฐุปาวจรกริยาจิต ๔ โลกุตตรจิต ๗ (เว้นโสดาปัตติมรรค)

๓. จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อาศัยวัตถุรูปแน่นอน มี ๔ ดวง คือ ฐุปาวจรวิปากจิต ๔

๗. ก. สมุจยสังคหะ หมายความว่าอย่างไร ? ให้ยกวจนัตถะขึ้นแสดงด้วย ?

ข. พระอนุรุทธาจารย์ แสดงการจำแนกวัตถุธรรม ๗๒ นั้น ออกเป็นกี่หมวด ? คืออะไรบ้าง ? ให้บอกความหมายของหมวดนั้น ๆ มาด้วย ?

ตอบ ก. สมุจยสังคหะ หมายความว่า ปริจเฉทที่แสดงการรวบรวมปรมาตธรรมทั้ง ๔ ที่มีสภาพเข้ากันได้ให้อยู่เป็นหมวด ๆ ชื่อว่าสมุจยสังคหะ ดังมีวจนัตถะแสดงว่า สห อุกุจียนเต เอตถาติ สมุจโย (วา) สํ ปิณฺฑเหตุวา อุกุจียนเต เอเตนาติ สมุจโย ปริจเฉทที่ชื่อว่าสมุจยะ เพราะเป็นปริจเฉทที่แสดงรวบรวมปรมาตธรรมทั้ง ๔ ประการพร้อมกัน (หรือ) ปริจเฉทที่ชื่อว่าสมุจยะ เพราะเป็นเหตุแห่งการรวบรวมปรมาตธรรมที่มีสภาพเข้ากันได้ ให้อยู่เป็นหมวด ๆ

ข. พระอนุรุทธาจารย์ แสดงการจำแนกวัตถุธรรม ๗๒ นั้น ออกเป็น ๔ หมวด คือ

๑. อกุศลสังคหะ การแสดงสงเคราะห์ธรรมที่เป็นฝ่ายอกุศลโดยส่วนเดียว หมวดหนึ่ง
๒. มิสสสังคหะ การแสดงสงเคราะห์ธรรมที่เป็นกุศล อกุศล อพยากตะ ทั้ง ๓ ปนกันหมวดหนึ่ง
๓. โพธิปักขิยสังคหะ การแสดงสงเคราะห์ธรรมที่เป็นฝ่ายมรรคญาณ หมวดหนึ่ง
๔. สัพพสังคหะ การแสดงสงเคราะห์จิต เจตสิก รูป นิพพาน ซึ่งเป็นวัตถุธรรมทั้งหมดรวมกันหมวดหนึ่ง

๘. ก. กิเลสมีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงมาเฉพาะชื่อ

ข. ให้แสดงการนับกิเลสโดยพิสดาร ๑๕๐๐ มาดู ?

ตอบ ก. กิเลสมีจำนวน ๑๐ คือ ๑. โลกกิเลส ๒. โทสกิเลส ๓. โมหกิเลส ๔. มานกิเลส ๕. ทิฏฐิกิเลส ๖. วิจิกิจฉากิเลส ๗. ถีนกิเลส ๘. อุทธัจจกิเลส ๙. อหิริกกิเลส ๑๐. อโนตปปกิเลส

ข. แสดงการนับกิเลส โดยพิสดาร ๑๕๐๐ อารมณที่เป็นเหตุให้กิเลส ๑๐ เกิดขึ้นได้นั้นมี ๑๕๐ คือ นาม

เตปปัญญาสะ คือ นามธรรม ๕๓ นิพผันนรูป ๑๘ ลักษณะรูป ๔ รวม ๗๕

ในอัมมัตตสันดาน คือ ภายในตัวเรามี ๗๕

ในพหิตตสันดาน คือ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ภายนอกตัวเรามี ๗๕ รวม ๑๕๐ อารมณ ๑๕๐ คุณด้วย
กิเลส ๑๐ คงเป็นกิเลส ๑๕๐๐

๙. ก. จงจำแนกพระธรรม ๙ โดยโสภณและอโสภณมาตุ ฯ

ข. ให้แสดงอภิปตี ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์ธรรม ?

ตอบ ก. จำแนกพระธรรม ๙ โดยโสภณและอโสภณนั้น มีดังนี้ สัทธาพละ สติพละ ปัญญาพละ หิริพละ
โอตตปปะพละ รวม ๕ เป็นโสภณ อหิริกพละ อนอตตปปะพละ รวม ๒ เป็นอโสภณ วิริยพละ สมာธิพละ รวม ๒
เป็นทั้งโสภณและอโสภณ

ข. แสดงอภิปตี ๔ พร้อมทั้งความหมายและองค์ธรรม

๑. ฉันทาภิปตี ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในความพอใจ องค์ธรรมได้แก่ ฉันทเจตสิก ที่ในทวิเหตุกขวณะ ๑๘
ติเหตุกขวณะ ๓๔ หรือ ๖๖

๒. วิริยาภิปตี ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในความเพียร องค์ธรรมได้แก่วิริยเจตสิก ที่ในทวิเหตุกขวณะ ๑๘
ติเหตุกขวณะ ๓๔ หรือ ๖๖

๓. จิตตาภิปตี ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการรับอารมณ์ องค์ธรรมได้แก่ ทวิเหตุกขวณะ และติเหตุกขวณะ ๕๒
หรือ ๘๔

๔. วิมังสาภิปตี ธรรมชาติที่เป็นใหญ่ในการรู้แจ้งตามความเป็นจริง องค์ธรรมได้แก่ ปัญญาเจตสิก ที่ใน
ติเหตุกขวณะ ๓๔ หรือ ๖๖

๑๐. จงตอบคำถามดังต่อไปนี้

ก. สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ เป็นชั้นอะไรได้บ้าง ?

ข. หทยวัตถุเป็นอายตนะอะไร ?

ค. อเหตุกกิริยาจิต ๓ เป็นธาตุอะไรได้บ้าง ?

ง. รูป ๒๘ นิพพาน เป็น สัจจะอะไรได้บ้าง ?

จ. องค์ธรรมของ ธรรมารมณ ธรรมายตนะ ธรรมธาตุ เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร ?

ตอบ ก. สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗ เป็น เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์

ข. หทยวัตถุ เป็น ธรรมายตนะ

ค. อเหตุกกิริยาจิต ๓ เป็นมโนธาตุ มโนวิญญาณธาตุ

ง. รูป ๒๘ เป็น ทุกขสัจจะ นิพพาน เป็น นิโรธสัจจะ

จ. องค์ธรรมของธรรมายตนะ กับ ธรรมาตุนั้น เหมือนกัน ได้แก่ เจตสิก ๕๒ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน

ส่วนขององค์ธรรมของธรรมารมณนั้นได้แก่ จิต ๘๗ เจตสิก ๕๒ ปสาทรูป ๕ สุขุมรูป ๑๖ นิพพาน บัญญัติ

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมไซติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย